

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
Кафедра педагогіки, психології та менеджменту**

**СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ**
Електронний навчальний курс

СХВАЛЕНО

кафедрою педагогіки, психології та
менеджменту
протокол № 2 від « 07 » лютого 2023 р.
завідувач кафедри

Володимир КУЛІШОВ

Біла Церква 2023

Категорія слухачів: *майстри виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта»*

Розробник: *Герасименко Юлія Сергіївна, професорка кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України, докторка економічних наук, доцентка*

Герасименко Ю.С. Сучасні підходи до організації професійної діяльності майстра виробничого навчання: електронний навчальний курс. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2023. 59 с.

Актуальність курсу визначається необхідністю характеристики сутності та особливості професійної діяльності майстрів виробничого навчання, забезпечення безперервної підготовки майстрів виробничого навчання в аспекті формування й розвитку їхньої майстерності. Суттєвого значення набуває перебудова нашого суспільства, яка ставить високі вимоги до якості професійної підготовки майстрів виробничого навчання, які були б конкуренто спроможні на ринку праці в умовах повоєнного відновлення України.

Мета курсу полягає в розвитку фахової компетентності майстра виробничого навчання, пов'язаної із трудовими функціями, що передбачають здатність використовувати його результати професійного розвитку. Саме професійний розвиток майстра виробничого навчання забезпечує результативність навчально-виробничого процесу, оскільки дозволяє з наукової та практичної точки зору визначати й реалізовувати принципи, зміст, форми, методи і засоби інноваційної педагогічної діяльності.

Курс розроблено для майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).

Електронний курс розраховано на 6 год., із яких 2 год. – лекція, 4 год. – семінарські заняття.

© БІНПО УМО НАПН України, 2023

© Герасименко Ю. С., 2023

ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

1. Анотація електронного курсу.....
2. Типова освітня програма електронного курсу.....
3. Тематичний план викладу та засвоєння матеріалів електронного навчального курсу.....
4. Зміст електронного навчального курсу за темами.....
5. Завдання до семінарських занять.....
6. Проблемно-пошукові питання для самостійної та індивідуальної роботи слухача.....
7. Комплекс практичних (тестових) завдань для самоконтролю.....
8. Глосарій ключових слів.....
9. Консультаційний пункт.....
10. Цифрова бібліотека.....

1. АНОТАЦІЯ ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ

Сучасні глобалізаційні процеси змінюють підходи до професійного розвитку особистості. В Україні потрібні освітянські кадри з високим рівнем професіоналізму, бажанням брати участь в обговоренні сучасних проблем і моделюванні інноваційного педагогічного процесу, постійно самовдосконалюватися. Це зумовило необхідність удосконалення професійної компетентності педагогів в умовах модернізації вітчизняної післядипломної системи освіти та актуалізувало проблему професійного розвитку майстрів виробничого навчання.

Саме професійний розвиток майстра виробничого навчання забезпечує результативність навчально-виробничого процесу, оскільки дозволяє з наукової та практичної точки зору визначати й реалізовувати принципи, зміст, форми, методи і засоби інноваційної педагогічної діяльності; в умовах плюралізму важливо, щоб фахівець у галузі професійно-технічної освіти орієнтувався у сучасних науково-педагогічних підходах, принципах, функціях щодо організації начально-виробничого процесу та процесу виховання; міг не тільки використовувати й адаптувати готові методичні рішення, але й самостійно виконувати експериментальну, дослідницьку науково-методичну роботу; тільки в процесі професійного розвитку можна сформувати стійкий інтерес майстра виробничого навчання до плідної роботи з учнями, зробити її ефективною, творчою, доцільною.

Діяльність майстра виробничого навчання має певні особливості, які проявляються в подвійному предметі праці: він постає в ролі майстра-педагога і одночасно в ролі майстра-професіонала в напрямі основної спеціальності. Крім того, у сучасному закладі освіти майстер виступає також і як менеджер, організатор навчально-виробничої діяльності своїх вихованців.

Тому підвищення вимог до підготовки кваліфікованих робітників сьогодні означає наявність не менш високих вимог до рівня кваліфікації педагогічних працівників, які виховують майбутніх робітників, тобто до майстрів виробничого навчання. Щоб отримати на виході з освітнього закладу кваліфікованого фахівця, необхідно, щоб рівень професійної компетентності, зокрема педагогічної, майстрів, які працюють з учнями, був досить високим.

Актуальність курсу визначається необхідністю характеристики сутності та особливості професійної діяльності майстрів виробничого навчання, забезпечення безперервної підготовки майстрів виробничого навчання в аспекті формування й розвитку їхньої майстерності. Суттєвого значення набуває перебудова нашого суспільства, яка ставить високі вимоги до якості професійної підготовки майстрів виробничого навчання, які були б конкурентно спроможні на ринку праці в умовах повоєнного відновлення України.

Мета курсу полягає в розвитку фахової компетентності майстра виробничого навчання, пов'язаної із трудовими функціями, що передбачають здатність використовувати його результати професійного розвитку. Саме професійний розвиток майстра виробничого навчання забезпечує результативність навчально-виробничого процесу, оскільки дозволяє з наукової

та практичної точки зору визначати й реалізовувати принципи, зміст, форми, методи і засоби інноваційної педагогічної діяльності.

Завдання курсу:

- актуалізувати проблему професійного розвитку майстрів виробничого навчання;
- удосконалення професійної компетентності педагогів в умовах модернізації неперервної професійної освіти;
- встановити, що майстри виробничого навчання з високим рівнем технологічної культури грають ключову роль у підготовці кваліфікованих робітників і впливають на конкурентоспроможність робочої сили на ринку праці;
- визначити концептуальні підходи до організації системи підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання професійної освіти.

Курс розраховано на 6 год., із яких 2 год. – лекція, 4 год. – семінарські заняття.

Курс розроблено для майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).

Реалізація завдань для досягнення результатів спецкурсу здійснюється шляхом:

- Самостійного опрацювання слухачами навчального матеріалу.
- Виконання контрольних-діагностичних матеріалів, спрямованих на вдосконалення вмінь і навичок на практиці застосовувати набуті теоретичні знання.
- Участі в рефлексійно-оцінювальному блоці з метою використання здобутих знань, умінь (навичок) у професійно-технічній діяльності.
- Написанні та захисту на підсумковому етапі випускної роботи (на вибір).

2. ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ «СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ»

Пояснювальна записка

Актуальність електронного курсу. Сучасні глобалізаційні процеси змінюють підходи до професійного розвитку особистості. В Україні потрібні освітянські кадри з високим рівнем професіоналізму, бажанням брати участь в обговоренні сучасних проблем і моделюванні інноваційного педагогічного процесу, постійно самовдосконалюватися. Це зумовило необхідність удосконалення професійної компетентності педагогів в умовах модернізації

вітчизняної післядипломної системи освіти та актуалізувало проблему професійного розвитку майстрів виробничого навчання.

Саме професійний розвиток майстра виробничого навчання забезпечує результативність навчально-виробничого процесу, оскільки дозволяє з наукової та практичної точки зору визначати й реалізовувати принципи, зміст, форми, методи і засоби інноваційної педагогічної діяльності; в умовах плюралізму важливо, щоб фахівець у галузі професійно-технічної освіти орієнтувався у сучасних науково-педагогічних підходах, принципах, функціях щодо організації начально-виробничого процесу та процесу виховання; міг не тільки використовувати й адаптувати готові методичні рішення, але й самостійно виконувати експериментальну, дослідницьку науково-методичну роботу; тільки в процесі професійного розвитку можна сформувати стійкий інтерес майстра виробничого навчання до плідної роботи з учнями, зробити її ефективною, творчою, доцільною.

Діяльність майстра виробничого навчання має певні особливості, які проявляються в подвійному предметі праці: він постає в ролі майстра-педагога і одночасно в ролі майстра-професіонала в напрямі основної спеціальності. Крім того, у сучасному закладі освіти майстер виступає також і як менеджер, організатор навчально-виробничої діяльності своїх вихованців.

Тому підвищення вимог до підготовки кваліфікованих робітників сьогодні означає наявність не менш високих вимог до рівня кваліфікації педагогічних працівників, які виховують майбутніх робітників, тобто до майстрів виробничого навчання. Щоб отримати на виході з освітнього закладу кваліфікованого фахівця, необхідно, щоб рівень професійної компетентності, зокрема педагогічної, майстрів, які працюють з учнями, був досить високим.

Актуальність курсу визначається необхідністю характеристики сутності та особливості професійної діяльності майстрів виробничого навчання, забезпечення безперервної підготовки майстрів виробничого навчання в аспекті формування й розвитку їхньої майстерності. Суттєвого значення набуває перебудова нашого суспільства, яка ставить високі вимоги до якості професійної підготовки майстрів виробничого навчання, які були б конкурентно спроможні на ринку праці в умовах повоєнного відновлення України.

Мета курсу полягає в розвитку фахової компетентності майстра виробничого навчання, пов'язаної із трудовими функціями, що передбачають здатність використовувати його результати професійного розвитку. Саме професійний розвиток майстра виробничого навчання забезпечує результативність навчально-виробничого процесу, оскільки дозволяє з наукової та практичної точки зору визначати й реалізовувати принципи, зміст, форми, методи і засоби інноваційної педагогічної діяльності.

Завдання курсу:

- актуалізувати проблему професійного розвитку майстрів виробничого навчання;
- удосконалення професійної компетентності педагогів в умовах модернізації неперервної професійної освіти;
- встановити, що майстри виробничого навчання з високим рівнем технологічної культури грають ключову роль у підготовці кваліфікованих

робітників і впливають на конкурентоспроможність робочої сили на ринку праці;

– визначити концептуальні підходи до організації системи підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання професійно-технічної освіти.

Курс розраховано на 6 год., із яких 2 год. – лекція, 4 год. – семінарські заняття.

Курс розроблено для майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).

Навчально-методичне забезпечення курсу представлено науково-методичними матеріалами (лекція, семінарські заняття, проблемно-пошукові питання для самостійної та індивідуальної роботи слухача, тести, методичні рекомендації) і списком рекомендованих джерел до тематики електронного курсу.

Профіль Типової освітньої програми електронного курсу «СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ»	
Обсяг курсу	0,2 ЄКТС кредиту На опанування матеріалів електронного курсу передбачено 6 академічних годин, що відповідає 0,2 ЄКТС кредиту
Рівень програми	Безперервний професійний розвиток фахівців шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти
A	Мета
	Розвиток фахової компетентності майстра виробничого навчання, пов'язаної із трудовими функціями, що передбачають здатність використовувати його результати професійного розвитку. Саме професійний розвиток майстра виробничого навчання забезпечує результативність навчально-виробничого процесу, оскільки дозволяє з наукової та практичної точки зору визначати й реалізовувати принципи, зміст, форми, методи і засоби інноваційної педагогічної діяльності.
B	Характеристика типової програми
1.	Функціональна спрямованість професійний розвиток майстрів виробничого навчання відповідно до державної політики у галузі професійної (професійно-технічної) освіти та забезпечення її якості
2.	Фокус Типової програми Програма зорієнтована на

		безперервний професійний розвиток майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти, здатних до організації освітнього процесу на високому науково-методичному рівні із застосуванням ринку кваліфікованих робітників в умовах повоєнного відновлення України
3.	Орієнтація Типової програми	Типова програма електронного курсу орієнтовна на розвиток загальних і фахових компетентностей майстрів виробничого навчання ЗП(ПТ)О в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти
4.	Особливості типової програми	<p>Типова програма електронного курсу орієнтована на підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання ЗП(ПТ)О, які володіють широким спектром професійних навичок і компетенцій для успішного виконання своїх професійних функцій.</p> <p>Особливості електронного курсу:</p> <ul style="list-style-type: none"> - оновлення та розширення знань, формування нових професійних компетентностей у психолого-педагогічній та методичній діяльності; - засвоєння інноваційних технологій, форм, методів та засобів навчання; - вивчення педагогічного досвіду, сучасного виробництва, ознайомлення з досягненнями науки, техніки і виробництва та перспективами їх розвитку; - ознайомлення із специфікою умов, станом і тенденціями розвитку підприємств, організацій та установ, вимогами до рівня кваліфікації працівників за відповідними професіями. <p>Проходження навчання за кожною темою завершується відповідним видом контролю (проблемно-пошукові питання, завдання для</p>

		самостійної роботи, тести).
5.	Цільова група	Електронний курс розроблено для майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).
С	Професійні вимоги (компетенції) і продовження навчання	
1.	Професійні вимоги (компетенції)	Визначає посадова інструкція фахівця
2.	Продовження навчання	Типова програма передбачає можливість подальшого розширення та поглиблення знань, умінь, навичок Майстрів виробничого навчання ЗП(ПТ)О в системі неформальної та інформальної освіти.
Д	Стиль і методика навчання	
1.	Підходи до викладання і навчання	Розвиток загальних і фахових компетентностей майстрів виробничого навчання ЗП(ПТ)О у процесі їх практичного застосування, оновлення і поповнення професійних знань. Навчання проходить за різними моделями (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною) із використанням компетентнісного, андрагогічного, особистісно-орієнтованого, діяльнісного підходів та інноваційних технологій навчання: інтерактивних, проблемних, кейс-технологій, практичних завдань, тестів тощо.
2.	Система оцінювання	Результати навчання за Типовою програмою оцінюються (зараховано/ не зараховано) на основі: підготовки відповідей на проблемно-пошукові питання, виконання завдань самостійної роботи, виконання тестових завдань.
Е	Програмні компетентності	
1.	Інтегральна компетентність	здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері професійної

		діяльності або в процесі навчання, що передбачає проведення дослідження, використання теорій і методів менеджменту, педагогіки і психології на практиці
2.	Загальні компетентності <i>Освітологічна</i>	здатність інтегрувати знання із сучасної філософії та соціології освіти, освітньої політики й економіки освіти в цілісну стратегію професійної діяльності на засадах людиноцентризму, демонструвати відповідні цінності професійної діяльності
3.	Спеціальні (фахові) компетентності	<p><i>андрагогічна компетентність</i> – уміння визначати освітні потреби і запити, урахувати особливості мотивації, процесу навчання, застосовувати технології модерації, фасилітації, супервізії, визначати результати навчання, спонукати до рефлексії;</p> <p><i>професійно-педагогічна</i> – здатність планувати, організовувати та контролювати діяльність суб'єктів освітнього процесу закладів професійної освіти та власну професійну діяльність в умовах реформ і соціальних трансформацій; здатність до вибору оптимальних прийомів, методів та форм навчання, застосування інноваційних технологій на основі володіння технологіями створення сприятливих умов для навчального процесу.</p> <p><i>інноваційна</i> – здатність педагога забезпечувати використання інновацій у освітньому процесі, поглиблювати спеціальні теоретичні знання з педагогічної інноватики, розвивати уміння ефективного застосування інноваційних педагогічних технологій на практиці через систему мотивів, знань, умінь, навичок, особистісних якостей педагога;</p> <p><i>компетентність з інформальної</i></p>

		<p><i>освіти та професійно-особистісного розвитку</i> – здатність організувати професійний саморозвиток, самонавчання, самовдосконалення і самореалізацію впродовж життя шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти; розвивати (саморозвивати) і вдосконалювати (самовдосконалювати) професійно важливі якості особистості, цінності, що спрямовані на всебічний розвиток особистості всіх суб'єктів освітнього процесу як найвищої цінності суспільства тощо.</p>
F	Програмні результати навчання	
	Знання і розуміння	<ul style="list-style-type: none"> - проблем професійного розвитку майстрів виробничого навчання; - сутності поняття «технологічна культура майстра виробничого навчання» як важливої складової професійно-педагогічної культури; - теоретичних основ сучасних підходів до організації професійного розвитку майстрів виробничого навчання закладів професійної освіти; - оновлення та систематизації знань щодо інструментальних засад формування та розвитку робітних якостей майстрів виробничого навчання; - структури та змісту навчально-методичних документів з планування професійно-практичної підготовки; - особливості формування сучасних наукових підходів та тенденцій до організації професійного навчання; - положення про організацію навчально-виробничого процесу; - набуття знань відносно підходів до організації системи підвищення

		кваліфікації майстрів виробничого навчання професійної освіти
	Розвинені вміння	<ul style="list-style-type: none"> – уточнення сутності професійно-педагогічної діяльності майстрів виробничого навчання; – проводити нормативне регулювання розвитку педагогічної майстерності у процесі професійної діяльності майстра виробничого навчання; – розрізняти кваліфікаційні вимоги до майстрів виробничого навчання; - пояснювати нормативні засади формування педагогічної майстерності майстра виробничого навчання у фаховій підготовці
	Диспозиції (цінності, ставлення)	<ul style="list-style-type: none"> - людиноцентризм, цінність особистості, просування демократичних цінностей у освітній процес, - готовність до змін, гнучкість, постійний професійний розвиток; - рефлексія власної професійної діяльності
Ключові слова Майстер виробничого навчання, технологія, технологічна культура, професійна компетентність, методологічні підходи, педагогічна майстерність, підвищення кваліфікації, професійні якості, професійна компетентність, професійний розвиток.		

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛІВ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Зміст модулів	Кількість кредитів ЕКТС	Загальний обсяг годин	Загальний обсяг аудиторних годин	Аудиторні години					Спецкурси	Семінар-практикум	Самостійна робота	Самостійна робота (спецкурс)
				Лекції	Семінарські заняття	Тематичні дискусії	Науково-практичні конференції					
<i>1</i>												
Тема 1. Сутність, зміст та функції майстра виробничого навчання у системі професійної освіти		2	2	2								
Тема 2. Виховна діяльність майстра виробничого навчання в закладі професійної освіти.		2	2		2							
Тема 3. Підвищення професійно-педагогічної кваліфікації майстра виробничого навчання неперервної освіти.		2	2		2							
<i>Разом</i>		6	6	2	4							

4. ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ ЗА ТЕМАМИ

ТЕМА 1. СУТНІСТЬ, ЗМІСТ ТА ФУНКЦІЇ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

1. Суть, зміст та функції майстра виробничого навчання в професійній діяльності.
2. Технологічна культура майстра виробничого навчання.
3. Аналіз методологічних підходів для вдосконалення професійного розвитку майстрів виробничого навчання.

Література: 1, 2, 4, 5, 7, 8, 10.

- 1. Суть, зміст та функції майстра виробничого навчання в професійній діяльності.**

Майстер виробничого навчання грає важливу роль у професійній діяльності, особливо в сферах, де необхідні специфічні навички та знання. Суть, зміст та функції майстра виробничого навчання включають наступне:

1. Навчання та підтримка. Майстер виробничого навчання відповідає за навчання та розвиток нових працівників або учнів-практикантів. Він надає практичні знання та навички, необхідні для виконання конкретних завдань і робіт в рамках певної професії.

2. Приклад та демонстрація. Майстер виробничого навчання виступає як приклад для інших працівників або учнів. Він демонструє та пояснює, як правильно виконувати різні робочі процеси, техніки та методи.

3. Навчання безпеки та якості. Майстер виробничого навчання важливий для навчання правил безпеки та контролю якості виробів або послуг. Він вчить своїх учнів уникати травм та допомагає забезпечити високу якість продукції або послуг.

4. Оцінка та відгук. Майстер виробничого навчання відслідковує прогрес своїх учнів і надає їм конструктивний відгук щодо їхніх навичок та виконання завдань. Він може оцінювати роботу учнів та розробляти плани покращення.

5. Адаптація до нових технологій. Майстер виробничого навчання повинен бути в курсі останніх технологічних досягнень у своїй галузі та навчати своїх учнів використовувати сучасні інструменти та обладнання.

6. Розвиток комунікативних навичок. Майстер виробничого навчання допомагає учням розвивати навички спілкування та співпраці. Це важливо для підтримки ефективного робочого оточення.

7. **Менторство та підтримка.** Майстер виробничого навчання може виступати у ролі наставника або ментора для своїх учнів, надаючи поради та підтримку в їхньому професійному розвитку.

8. **Збереження навичок і традицій.** Майстер виробничого навчання може передавати та зберігати традиції, навички та ноу-хау своєї професії, щоб забезпечити їхню передачу наступним поколінням працівників.

Отже, майстер виробничого навчання є ключовою фігурою у професійній діяльності, яка навчає, надає підтримку, сприяє розвитку навичок і забезпечує дотримання стандартів безпеки та якості виробництва. Він відіграє важливу роль у передачі досвіду та забезпеченні сталого розвитку працівників та професійних груп.

Майстру виробничого навчання належить найбільша роль в підготовці молодого поповнення робітничого класу країни. Його завдання – дати майбутнім робітникам знання, навички і вміння сформувати їх погляди і виховати в дусі потреб теперішнього часу. Успіхи роботи майстра в/н багато в чому залежить від рівня його педагогічної підготовки та професійної майстерності. Важливою формою підвищення кваліфікації майстра в/н повинно стати самостійне вивчення питань з педагогіки, психології, методики виробничого навчання та виховання.

Майстер призначений не тільки навчати майбутніх робітників конкретній професії, але і управляти процесом формування особистості кожного з них.

Хороший майстер, психологія, якого пов'язана з його професією, старається передати знання своїм учням. В цьому – суть професійного виховання молоді. Тільки високо кваліфікований у своїй області знань майстер, знавець своєї справи, допоможе учням оволодіти цією справою.

Професійне навчання організовується, як процес передачі та придбання. Виявлення та засвоєння учнями системи цінних орієнтирів, закладених у професіоналізмі майстра виробничого навчання.

Майстер виробничого навчання - педагогічна спеціалізація, сутність якої полягає у навчанні учнів практичним навичкам їхньої майбутньої професії, а також сприянні загальнопедагогічній функції багатостороннього розвитку особистості. Викладають у професійних ліцеях, училищах, коледжах, технікумах, навчально-виробничих комбінатах, на станціях технічної творчості, у шкільних майстернях і кабінетах праці, у центрах дозвілля, у навчальних центрах, на курсах професійного навчання, на підприємствах швейної, харчової, хімічної й ін. промисловості, на виробництві.

Майстер виробничого навчання проводить

1. **Навчання та інструктаж.** Майстер виробничого навчання надає навчання та інструкції новим співробітникам або тим, хто перекваліфікується. Він вчить їх виробничим процесам, технічним навичкам і правилам безпеки на робочому місці.

2. **Супровід і підтримка.** Майстер надає супровід і підтримку протягом навчання. Він слідкує за прогресом студентів, відповідає на їх питання, і виправляє помилки, які вони можуть допустити.

3. **Оцінка та відстеження прогресу.** Майстер виробничого навчання оцінює навчальний прогрес студентів, визначає їхні сильні та слабкі сторони і розробляє плани для поліпшення їхніх навичок.

4. Розвиток навичок і компетенцій. Майстер сприяє розвитку технічних і м'яких навичок студентів, допомагаючи їм навчатися і практикуватися в певних навичках і компетенціях.

5. Вирішення конфліктів. Майстер може допомогти вирішити конфлікти та проблеми на робочому місці, сприяючи спілкуванню і взаєморозумінню між співробітниками.

6. Сприяння командній роботі. Він створює умови для спільної роботи та співпраці в команді, що сприяє підвищенню продуктивності і ефективності робочих процесів.

7. Вдосконалення виробничих процесів. Майстер може вносити пропозиції щодо вдосконалення виробничих процесів і методів роботи на основі власного досвіду та спостережень.

8. Безпека на робочому місці. Важливою функцією майстра є забезпечення дотримання правил та стандартів безпеки на робочому місці, надання інструкцій щодо безпеки та вчасне реагування на випадки надзвичайних ситуацій.

9. Підвищення кваліфікації. Майстер сам також повинен постійно підвищувати свою кваліфікацію, оновлювати знання і навички відповідно до сучасних технологій і методів.

Отже, майстер виробничого навчання відіграє важливу роль у підготовці та розвитку робітників, забезпечуючи їхній успіх та високу продуктивність на робочому місці.

2. Технологічна культура майстра виробничого навчання.

Технологічна культура майстра виробничого навчання відіграє важливу роль у забезпеченні ефективного навчання та розвитку учнів. Вона включає в себе знання, навички та підходи, пов'язані з використанням сучасних технологій та методів виробничого процесу. Ось деякі аспекти технологічної культури майстра виробничого навчання:

1. Знання сучасних технологій. Майстер повинен бути освіченим у сучасних технологіях, які використовуються в його галузі. Він повинен розуміти, як вони функціонують і як їх використовувати в робочому процесі.

2. Використання цифрових інструментів. Майстер повинен знати, як використовувати комп'ютери, програмне забезпечення та інші цифрові інструменти для вирішення завдань у своїй професії. Це може включати в себе використання CAD-програм для дизайну, програм контролю якості тощо.

3. Навички використання обладнання. Майстер повинен володіти навичками використання сучасного виробничого обладнання, включаючи роботи, ЧПУ-машини, 3D-принтери та інше.

4. **Співпраця з автоматизованими системами.** В сучасному виробництві автоматизовані системи грають важливу роль. Майстер повинен бути здатний співпрацювати з цими системами та вирішувати проблеми, які можуть виникнути.

5. **Навички виробничого аналізу даних.** Майстер повинен вміти аналізувати дані, які генеруються виробничим процесом, для виявлення проблем та можливостей для покращення.

6. Забезпечення кібербезпеки. З огляду на зростання кількості цифрових атак та загроз, майстер повинен бути обізнаним з методами захисту виробничих систем від кіберзлочинців.

7. Навички навчання через віддалений доступ. Оскільки сучасні технології дозволяють навчати віддалено, майстер повинен бути здатним використовувати відеоконференції, платформи для навчання онлайн, інтерактивні навчальні матеріали та інші інструменти для навчання учнів на відстані.

8. Агільний підхід до навчання. Майстер повинен бути готовий адаптувати свої методи навчання до швидкозмінюваних технологічних умов і потреб учнів.

Технологічна культура майстра виробничого навчання є важливою для забезпечення конкурентоспроможності та ефективності професійного навчання. Вона допомагає зрозуміти та використовувати сучасні інструменти і технології, що є ключовим для успішної професійної діяльності в сучасному світі.

Технологічний прогрес швидко змінює способи виробництва та навчання, тому майстер повинен бути готовий адаптувати свої знання та підходи до нових вимог. Технологічна культура майстра виробничого навчання допомагає

підготувати працівників до викликів сучасного виробництва і забезпечує їхню конкурентоспроможність на ринку праці. Вона сприяє розвитку сучасних навичок та готовності адаптуватися до швидкозмінюючихся умов, що є важливим для успішної професійної діяльності.

3. Аналіз методологічних підходів для вдосконалення професійного розвитку майстрів виробничого навчання.

Вдосконалення професійного розвитку майстрів виробничого навчання має важливе значення для підвищення якості професійної підготовки робітників та забезпечення конкурентоспроможності підприємств. Існує кілька методологічних підходів, які можна використовувати для досягнення цієї мети. Ось деякі з них:

1. Аналіз потреб ринку праці. Перший крок у вдосконаленні професійного розвитку майстрів - це ретельний аналіз потреб ринку праці. Слід вивчити, які навички та компетенції є найбільш популярними серед роботодавців у конкретній галузі.

2. Розробка актуальних навчальних програм. На основі аналізу потреб ринку праці слід розробити навчальні програми, які відповідають сучасним вимогам та стандартам. Це може включати в себе оновлення навчальних курсів, внесення нових тем, а також використання сучасних підходів до навчання, таких як проектне навчання, електронні ресурси тощо.

3. Менторство та наставництво. Проведення програм наставництва та менторства може бути корисним для майстрів виробничого навчання. Ментори можуть допомогти майстрам у покращенні їхніх навичок та навчанні кращих методів навчання.

4. Використання технологій. Сучасні технології, такі як відеоконференції, онлайн-курси, електронні навчальні платформи та інші інструменти, можуть полегшити доступ до навчального матеріалу та сприяти самонавчанню майстрів.

5. Оцінка та звітність. Важливо встановити систему оцінки професійного розвитку майстрів і звітувати про їхні досягнення. Це допомагає визначити ефективність навчальних програм та вчасно коригувати їх.

Цикл якості - (PDCA) cycle

6. Співпраця з підприємствами. Важливо співпрацювати з підприємствами та роботодавцями для забезпечення, що навчальні програми відповідають потребам конкретних робочих місць та індустрій.

7. Постійне навчання. Професійний розвиток не повинен завершуватися після базової професійної підготовки. Майстри повинні мати можливість постійно підвищувати свої кваліфікації та вивчати нові технології та методи.

8. Участь у конференціях та семінарах. Майстри можуть вдосконалювати свої навички та знання, беручи участь у професійних конференціях, семінарах та тренінгах.

Аналіз методологічних підходів для вдосконалення професійного розвитку майстрів виробничого навчання важливий для забезпечення, що навчальні програми і підходи відповідають сучасним вимогам і виробничим реаліям. Використання цих методологій сприяє покращенню професійних навичок та забезпечує підвищення якості навчання виробничих майстрів.

Подальший розвиток і покращення професійної підготовки майстрів виробничого навчання важливі для забезпечення ефективності та конкурентоспроможності підприємств у сучасному глобальному середовищі. Використання різних методологій дозволяє адаптувати навчання до змінюючихся вимог і реалій, покращувати професійні навички майстрів та забезпечувати їхню готовність до впровадження нових технологій та інновацій у виробничі процеси.

ТЕМА 2. ВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Питання для обговорення семінарського заняття

1. Проблеми розвитку педагогічної майстерності майстрів виробничого навчання.
2. Основні завдання майстра виробничого навчання та концепція професійної освіти України.
3. Підготовка майстра виробничого навчання в контексті євроінтеграції освіти.

Література: 1, 3, 6, 14, 16, 19.

1. Проблеми розвитку педагогічної майстерності майстрів виробничого навчання.

Розвиток педагогічної майстерності майстрів виробничого навчання може стикається з рядом проблем, які можуть ускладнити ефективний навчальний процес і підвищення якості професійної підготовки учнів. Деякі з таких проблем:

1. Відсутність спеціалізованої підготовки. Майстри виробничого навчання можуть не мати відповідної педагогічної освіти та навичок для ефективного викладання та навчання. Вони можуть бути досвідченими фахівцями у своїй галузі, але це не завжди означає, що вони вміють ефективно передавати свої знання та навички іншим.

2. Недостатня підтримка і ресурси. Майстри виробничого навчання можуть стикатися з обмеженими ресурсами та мати недостатню підтримку з боку адміністрації та навчальних закладів. Недостатнє фінансування та обладнання можуть обмежувати їхню здатність надавати якісне навчання.

3. Суперечки між педагогічними та виробничими цілями. Майстри виробничого навчання можуть зіткнутися з конфліктом між педагогічними цілями (навчанням та розвитком учнів) та виробничими цілями (виробництвом і виконанням завдань). Це може вплинути на якість навчання.

4. Відсутність мотивації для вдосконалення навчання. Деякі майстри можуть бути не зацікавлені у вдосконаленні своїх навчальних методів або не бачити це як важливу частину своєї роботи.

5. Брак системного підходу до навчання. Відсутність чіткого системного підходу до навчання та відсутність програмних структур може ускладнити визначення цілей та результатів навчання.

6. Неадекватна оцінка успішності. Відсутність адекватних методів оцінки успішності майстрів виробничого навчання та їхніх учнів може ускладнити визначення ефективності навчання та розвитку.

7. Демографічні проблеми. Брак кваліфікованих майстрів виробничого навчання та зростання числа виходців на пенсію може призвести до недостатку досвідчених викладачів.

8. Потреба у постійному професійному розвитку. Технологічний та виробничий ландшафт постійно змінюється, що вимагає постійного професійного розвитку майстрів для забезпечення актуальності їхніх знань і навичок.

Розв'язання цих проблем може включати в себе підвищення кваліфікації майстрів, надання педагогічних тренінгів та підтримки, розробку спеціалізованих програм підготовки для майстрів виробничого навчання, а також створення структур для системного підходу до навчання.

Для подолання проблем, пов'язаних із розвитком педагогічної майстерності майстрів виробничого навчання, важливо реалізувати різні стратегії та ініціативи, включаючи:

1. Підтримка та наставництво. Забезпечення майстрів підтримкою та наставництвом від більш досвідчених колег може значно полегшити їхній процес розвитку. Вони можуть ділитися знаннями, досвідом і навичками.

2. Навчання та професійний розвиток. Організація регулярних тренінгів, семінарів і курсів для майстрів допоможе їм оновлювати знання та вдосконалювати педагогічні методи.

3. Педагогічні ресурси. Забезпечення доступу до сучасних навчальних матеріалів, методичних посібників та інфраструктури для навчання, включаючи комп'ютери та інші технічні засоби, підвищить ефективність навчання.

4. Індивідуальний підхід до учнів. Розробка різних методів навчання, які дозволять враховувати індивідуальні особливості та потреби учнів, зробить навчання більш ефективним.

5. Поширення кращих практик. Спільне обговорення і обмін кращими педагогічними практиками серед майстрів допоможе підвищити рівень їхньої майстерності.

6. Підвищення мотивації. Стимулювання мотивації майстрів шляхом визнання їхньої роботи, винагороди і розвитку кар'єри сприятиме більш ефективному навчанню.

7. Моніторинг та оцінка. Запровадження системи моніторингу та оцінки рівня педагогічної майстерності допоможе виявити прогрес і планувати подальший розвиток.

Враховуючи ці стратегії і ініціативи, можна зробити виробниче навчання більш ефективним і підвищити якість професійної підготовки учнів.

Сьогодні учні прагнуть володіти новітніми технологіями в обраній професії, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі за допомогою комп'ютерної техніки, управляти автоматизованими системами виробництва, вміти проектувати й конструювати власні методики роботи на виробництві. Ці та інші компетенції може сформувати методично компетентний майстер виробничого навчання, роль якого в професійно-технічному навчальному закладі за останні роки значно змінилася. Він все більше стає організатором навчального та виробничого процесу, керівником пізнавальної і виробничої діяльності учнів, сприяє розвитку їх активності та самостійності в набутті знань, умінь і навичок.

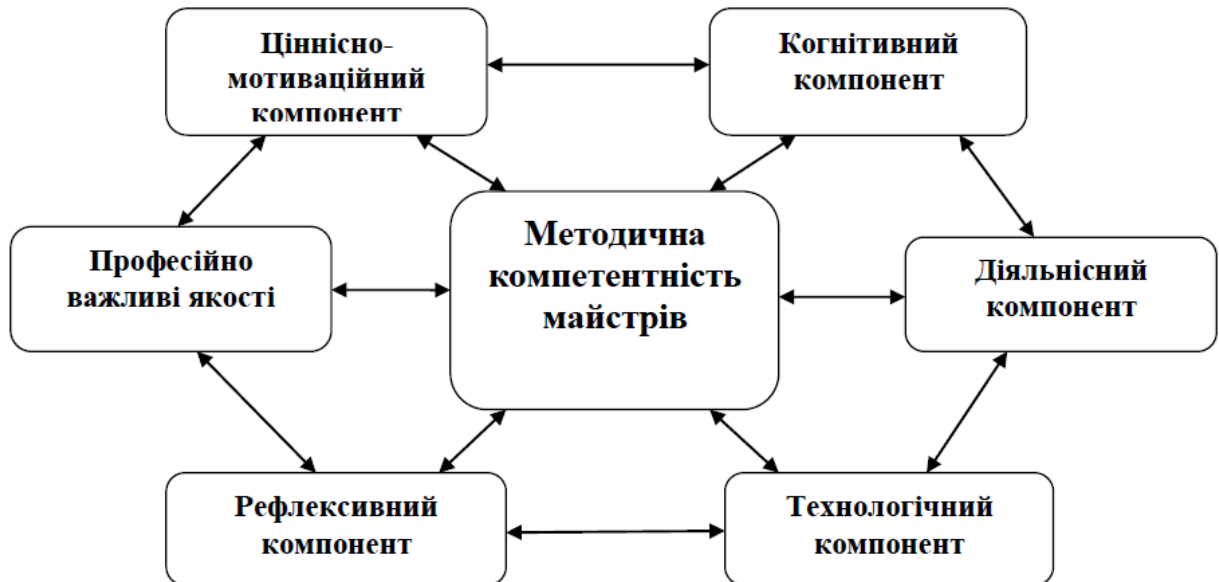
Методична компетентність, яка проявляється у методичній діяльності майстрів виробничого навчання в професійно-технічному навчальному закладі направлена на обслуговування практики навчання, тобто на розроблення й удосконалення методики виробничого навчання.

Аналіз різних трактовок дефініції «методична компетентність» дозволяє говорити про те, що багато дослідників пов'язують методичну компетентність з певними властивостями, здібностями особистості та готовністю реалізовувати ці здібності в професійній педагогічній діяльності, наявністю знань, отриманих в ході навчання і виховання. При цьому важливою характеристикою методичної компетентності представляється певний досвід педагогічного працівника, так як у процесі набуття такого досвіду педагог самонавчається і самовдосконалюється, розвиває ті особисті якості, які необхідні для становлення його методичної компетентності.

Отже, методична компетентність майстрів виробничого навчання визначається як здатність ефективно організувати навчально-виробничий процес, що ґрунтується на системі розвинених психолого-педагогічних, фахових, методичних знань і вмінь, а також досвіді їх використання в процесі професійно-педагогічної діяльності у професійно-технічному навчальному закладі.

Аналізуючи теоретичні джерела з проблеми формування та розвитку методичної компетентності педагога, ґрунтуючись на принципах компетентнісного та суб'єктно-діяльнісного підходів, структуру методичної компетентності майстрів виробничого навчання ми представляємо як сукупність наступних компонентів: ціннісно-мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, технологічного, рефлексивного і професійно важливих якостей.

Визначені нами компоненти методичної компетентності майстрів виробничого навчання відображають необхідний рівень їх методичної підготовленості, що надасть їм можливість ефективно реалізовувати свої посадові компетенції, враховуючи сучасні освітні технології та сучасні тенденції розвитку виробничої сфери. Такі складники, на наш погляд, становлять низку найзагальніших понять, які мають бути деталізованими в комплексі знань, умінь, здатностей, цінностей, мотивації і ставлень до методичної діяльності майстрів виробничого навчання як фахівців і педагогів.

Рис. 1. Структура методичної компетентності майстра виробничого навчання

Зупинимося на характеристиці кожного з компонентів методичної компетентності.

Вважається, що безпосередній вплив на методичну діяльність майстрів, її ефективність і результативність забезпечує *ціннісно-мотиваційна сфера*, яка включає основні інтереси, потреби, мотиви, цінності та мотивацію їх методичної діяльності, а також дає можливість з'ясувати їх ціннісне ставлення до цієї діяльності. Серед них суттєву роль відіграють мотиви, які спонукають, спрямовують і регулюють професійну поведінку та спілкування майстрів, сприяють усвідомленню своїх потреб у постійному розвитку і самореалізації як суб'єкта методичної діяльності. Ціннісні орієнтації мають принципове значення для формування індивідуального стилю методичної діяльності. На основі їх формується позитивне ставлення до педагогічної професії в цілому та до цілей і засобів методичної діяльності зокрема.

Когнітивний компонент охоплює професійний інтелект, систему психолого-педагогічних, власне методичних та професійних спеціалізованих знань з певної виробничої галузі.

Цей компонент містить такі знання:

- психолого-педагогічні – володіння педагогічною діагностикою основ вікової психології, психології міжособистісного і педагогічного спілкування, основ виробничої психології, тобто сукупністю тих знань, які забезпечують виконання педагогічних функцій майстром виробничого навчання, що пов'язані з професійним навчанням і вихованням учнів;
- професійні – базові знання процесів, передового вітчизняного і світового досвіду; основ економіки, організації праці та особливостей управління відповідної виробничої галузі;
- власне методичні, які представлені сукупністю загально методичних і предметно методичних знань. До загально-методичних відносимо: знання історії виникнення і розвитку професії, а також спеціальної дисципліни, яка

зумовлює здобуття основних умінь і навичок з професії; цілей і задач виробничого навчання; основних дидактичних принципів у методиці проведення виробничого навчання та їх взаємозв'язок; змісту виробничого навчання та його загальної структури; характеру взаємозв'язку теорії та практики, а також способів його реалізації; методики формування і розвитку професійних знань, умінь та навиків; виховного та розвиваючого потенціалу виробничого навчання; системи методів виробничого навчання та їх взаємозв'язку із засобами навчання; системи методичних прийомів і способів їх відбору; системи засобів навчання; форм організації навчально-виробничого процесу в зв'язку з конкретним змістом; розуміння значення і суті самостійної роботи учнів і знання технологій її організації; способів педагогічного оцінювання, організації контролю; актуальних проблем сучасної методики виробничого навчання.

Предметно-методичні знання – це знання, які пов'язані з підготовкою до: початку навчального року (компетентний аналіз змісту програм виробничого навчання, підручників та навчальних посібників; упорядкування навчально-матеріальної бази; вивчення контингенту учнів; перспективне планування); до вивчення теми виробничого навчання (аналіз логічної структури теми; конкретизація задач; вибір типу навчання; відбір методів навчання; розробка системи занять виробничого навчання; відбір додаткової літератури; складання тематичного плану та переліку навчально-виробничих робіт); до конкретного заняття виробничого навчання (вимоги до проведення уроку виробничого навчання: загальнометодичні вимоги; методичні вимоги; розробка структури і методики заняття виробничого навчання; організація вступного та заключного інструктажів; формування умінь та навичок з конкретного виду роботи, розробка завдань для самостійної діяльності; складання плану заняття).

Діяльнісний компонент відображає уміння і досвід методичної діяльності майстрів виробничого навчання. Він містить такі складові:

- уміння здійснювати навчально-методичну роботу (уміння з розроблення навчально-методичної документації, планування організації навчально-виробничого процесу учнів і контролю за навчально-виробничою діяльністю учнів, оцінювання професійного саморозвитку майстра виробничого навчання);
- уміння здійснювати науково-методичну роботу (уміння науково обґрунтовувати навчальні плани, обсяг і зміст програм виробничого навчання та виробничої практики; уміння розробляти нові навчальні курси на базі розвитку нових наукових напрямів, враховуючи умови сучасного виробництва; уміння розробляти методичні продукти);
- організаційно-методичні уміння – інтегровані педагогічні уміння з реалізації навчально-виховного процесу, формування мотивації учіння, організації навчально-професійної діяльності учнів, вибору оптимальних засобів педагогічного впливу і взаємодії організації самовиховання і самоуправління;
- методичний досвід – практика методичної діяльності та її результат, що відображає рівень оволодіння методичною компетентністю на певному етапі її формування, уміння поважати думку колег.

Технологічний компонент включає техніко-технологічні вміння і здатності за профілем підготовки кваліфікованих робітників (аналіз виробничих ситуацій, планування раціональної організації технологічного процесу,

експлуатація технічних засобів виробництва), технологічне мислення – це комплекс інтегрованих інтелектуальних вмінь, пов'язаних із плануванням і здійсненням трудового процесу, визначенням послідовності виготовлення продукції з мінімальними витратами часу, сировини і матеріалів).

Рефлексивний компонент проявляється в уміння свідомо контролювати результати своєї діяльності та рівень власного розвитку, особистісних досягнень; сформованість таких якостей як здатність до методичної самооцінки, самоаналізу, самоконтролю, саморегуляції, само детермінації, критичного та інноваційного рефлексування та прогнозування результатів професійної діяльності, осмислення досвіду власної методичної роботи.

Професійно важливі якості – це індивідуальні властивості майстрів виробничого навчання, що впливають на ефективність методичної діяльності й на успішність освоєння цієї діяльності. Для майстрів виробничого навчання визначаємо такі професійно важливі якості як професійна відповідальність (якісне виконання своїх професійних обов'язків), організованість (внутрішня зібраність, що характеризує узгодженість між цілями діяльності та способами її здійснення), пунктуальність (культура виховання і мислення майстра виробничого навчання), методичність (послідовність і організованість дій на основі одного або системи засобів методичної діяльності.), системність (бачення цілісності методичної діяльності) тощо, які впливатимуть на ефективність методичної діяльності педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів.

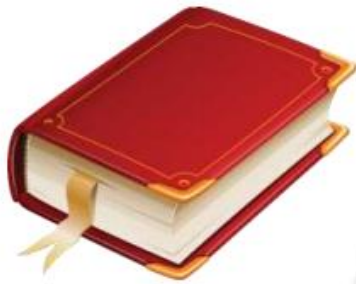
Модель розвитку методичної компетентності майстрів виробничого навчання представлена як інтегрована система цілісного процесу підвищення методичного рівня, яка включає шляхи досягнення поставленої мети на основі застосування різних форм і методів організації підвищення кваліфікації у міжкурсовий період, оцінювання та корекції цієї діяльності. Вона є організаційним механізмом координації індивідуальної траєкторії успішного розвитку методичної компетентності майстрів виробничого навчання.

2. Основні завдання майстра виробничого навчання та концепція професійної освіти України.

**Професійна діяльність
майстра виробничого
навчання це - щоденне
навчання.**

Майстер виробничого навчання грає ключову роль у процесі навчання учнів на практиці, зокрема в індустріальних або виробничих середовищах. Основні завдання майстра виробничого навчання включають:

1. Навчання та практична інструкція. Майстр навчає учнів практичним навичкам та процесам, пов'язаним з їхньою професією. Це може включати навчання виробничим технологіям, роботі з інструментами та обладнанням.

2. Відстеження прогресу учнів. Майстр слідкує за прогресом і навчальними досягненнями учнів, оцінює їхні навички та знання, і надає фідбек для поліпшення їхньої професійної підготовки.

Формувальне оцінювання

оцінювання прогресу учнів → допомагає учням навчитися жити → інструмент впевненість учнів у можливості покращення своїх результатів

існує ризик за навчанням учнів → встановити зв'язок від не успіху до успіху → оцінювання від час навчання і «для навчання»

1 стратегія Цілі навчання

Обов'язок учнів із цілями, які перед ними та перед собою ставить учитель

Прогнозуйте при постановці цілей та ставлять їх досягти

Визначтеся та представте певні учням інформації, що саме буде оцінюватися

Як часто перевіряють цілі? Як часто контролюють цілі? Як часто звітують про результати? У якій ступінь це допомагає навчатися?

Як часто впроваджується стратегія? Як часто на заняттях? Як часто в домашніх завданнях? Для чого це учні? Чому важливо від неї вчитися? Що ж повинні знати, щоб бути добре оціненими?

2 стратегія Що треба покращити?

Перед початком роботи:

- встановити цілі;
- визначити інтерес учнів та інтереси вчителів;
- визначити критерії успішності роботи; оцінювання виконання завдань.

У процесі роботи:

- закористати до ефективності та економії;
- збільшити мотивацію процесу навчання;
- закористати до пізнання.

Наприкінці заняття:

- приміняти рефлексії;
- розвинути навички самоконтролю.

Вибір тихих ФО залежить від мети та етапу уроку

3 стратегія Як треба покращити?

Що треба покращити? Як треба покращити? Як уметь повинен розвиватись далі? Що уметь зробило добре? Зворотний зв'язок повинен бути тісно пов'язаний з критеріями оцінювання

4 стратегія Зворотний зв'язок

3. Безпека на робочому місці. Майстр вчить учнів правилам безпеки на робочому місці, включаючи використання захисного обладнання та уникнення травм.

4. Розвиток педагогічної майстерності. Майстер навчання повинен постійно вдосконалювати свої педагогічні навички та методи, щоб забезпечити ефективну передачу знань та навичок.

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ — це вияв високого рівня педагогічної діяльності.

Критерії педагогічної майстерності

Гуманність
Науковість
Педагогічна доцільність
Оптимальний характер
Результативність
Демократичність
Творчість (оригінальність)

5. Адаптація до різних учнів. Майстр повинен бути здатний адаптувати свою педагогічну стратегію до різних учнів, враховуючи їхні індивідуальні особливості та потреби.

6. Співпраця з іншими фахівцями. У виробничому оточенні майстр може співпрацювати з іншими фахівцями, інженерами та менеджерами для забезпечення ефективної навчальної програми.

7. Розвиток професійного етикету та культури. Майстр вчить учнів професійному етикету, включаючи відносини з колегами, клієнтами та якість роботи.

8. Виховання відповідальних громадян. Майстр може сприяти вихованню учнів, щоб вони стали відповідальними громадянами і дотримувалися норм екологічної та соціальної відповідальності.

УМІННЯ ГОВОРИТИ

**Без спілкування, а отже і без говоріння,
неможливо досягти своєї мети.**

The complex block features a central illustration of two human heads in profile, facing each other. Inside the heads are colorful gears of various sizes and colors (orange, blue, green, pink, purple). The background is a bright yellow with a faint gear pattern. The entire illustration is set against a grey background with several white water droplets scattered around it. Above the illustration is the title 'УМІННЯ ГОВОРИТИ' in bold brown letters, and below it is a blue text box containing the quote 'Без спілкування, а отже і без говоріння, неможливо досягти своєї мети.' in bold blue letters.

Ці завдання майстра виробничого навчання допомагають не лише готувати компетентних та кваліфікованих спеціалістів, але й сприяють загальному підвищенню якості професійної підготовки учнів, що важливо для розвитку сучасного промислового та виробничого сектору. Майстри виробничого навчання відіграють ключову роль у формуванні майбутньої робочої сили та забезпеченні її готовності до викликів сучасної галузі.

Щодо концепції професійної освіти в Україні, то вона включає в себе такі ключові аспекти:

1. Доступність: Професійна освіта повинна бути доступною для всіх громадян України, незалежно від їхнього соціального стану чи місця проживання.

2. Якість: Освіта повинна відповідати сучасним стандартам та вимогам ринку праці, забезпечувати високий рівень підготовки студентів.

3. Практичність: Професійна освіта повинна надавати студентам практичні навички та дозволяти їм готуватися до реальних професійних завдань.

4. Співпраця з роботодавцями: Професійна освіта повинна бути взаємодійною з роботодавцями та підприємствами для забезпечення реальних можливостей працевлаштування для випускників.

5. Системність: Професійна освіта повинна бути частиною цілісної системи освіти, яка включає в себе загальну середню освіту, вищу освіту та навчання під час роботи.

Готуючи кваліфікованих фахівців, професійна освіта сприяє створенню робочих місць та розвитку індустрії. Кваліфіковані робітники і спеціалісти допомагають підприємствам покращити ефективність та конкурентоспроможність. Забезпечення доступної та якісної професійної освіти дозволяє громадянам здобувати нові навички та отримувати кращі можливості на ринку праці, що в свою чергу призводить до збільшення доходів та покращення життя.

Кваліфіковані фахівці можуть сприяти впровадженню та розвитку сучасних технологій та інновацій в різних сферах, що сприяє технологічному розвитку країни. Професійна освіта готує студентів до конкретних професій, що полегшує їхнє працевлаштування та сприяє зменшенню рівня безробіття.

Отже, загальна мета професійної освіти в Україні полягає в підтримці розвитку країни, ринку праці та підвищенні якості життя громадян через надання їм можливості отримати якісну освіту, стати кваліфікованими фахівцями та підвищенню життєвого рівня населення.

3. Підготовка майстра виробничого навчання в контексті євроінтеграції освіти.

Сучасні соціально-економічні умови внесли істотні корективи у моделі функціонуючих педагогічних систем. Зміст праці в інформаційному суспільстві вимірюється не тільки ступенем його продуктивності, але і рівнем прояву творчості, причому виявляється чітка тенденція зниження частки фізичної і зростання інтелектуальної праці. Важливим завданням професійної освіти, спрямованим на задоволення соціального попиту суспільства у робітниках асоціативного типу, є створення педагогічних умов для розвитку креативних здібностей майбутніх кваліфікованих робітників. Реалії сьогодення обумовлюють необхідність у цілеспрямованому формуванні такого освітнього середовища, в умовах якого учень має можливість самостійно засвоювати знання та опановувати вміннями, формувати досвід самостійного вирішення навчально-виробничих проблем.

Підготовка майстра виробничого навчання в контексті євроінтеграції освіти в Україні має деякі особливості та вимоги, оскільки Україна прагне адаптувати свою систему професійної освіти до європейських стандартів та вимог. Декілька аспектів цієї підготовки включають:

1. Відповідність європейським стандартам. Майстри виробничого навчання повинні бути підготовлені відповідно до європейських стандартів, які визначаються, зокрема, в рамках Болонського процесу. Це означає, що навчальні програми, методи навчання та вимоги до студентів повинні бути сумісні з європейськими стандартами.

2. Інтеграція практичного навчання. Важливо надавати великий акцент на практичному навчанні та стажуванні на підприємствах. Це допомагає студентам отримувати практичні навички та досвід, які відповідають сучасним вимогам ринку праці.

3. Міжнародна співпраця. Майстри виробничого навчання можуть брати участь у міжнародних програмах обміну студентами та педагогічними працівниками, що сприяє обміну найкращими практиками та впровадженню міжнародних стандартів у професійну освіту.

4. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Вчителі та інші педагогічні працівники, які підготовляють майстрів виробничого навчання, повинні мати можливість проходити підвищення кваліфікації, щоб бути в курсі сучасних методів навчання та вимог.

Курси підвищення кваліфікації

педагогічних працівників

5. Оцінка та контроль якості. Забезпечення якості освіти через ефективну систему оцінки та контролю є важливим аспектом євроінтеграції професійної освіти.

6. Розвиток гнучкості та адаптивності. Професійна освіта повинна розвивати гнучкість та адаптивність учнів, щоб вони могли легко пристосовуватися до змін на ринку праці.

Згідно з європейськими стандартами, майстри виробничого навчання повинні готувати студентів до професійних викликів та вимог ринку праці, а також сприяти економічному розвитку країни та підвищенню рівня життя населення.

Майстри виробничого навчання повинні надавати студентам необхідні знання, навички і компетенції, що відповідають конкретній професії. Це

допомагає студентам бути готовими до реальних викликів ринку праці. Майстри мають надавати студентам можливість набувати практичний досвід на робочих місцях, що допомагає їм здобути практичні навички, необхідні для виконання своєї професії. Майстри повинні встановлювати співпрацю з роботодавцями та підприємствами для забезпечення актуальності навчальних програм та можливостей працевлаштування для випускників.

Майстри мають сприяти впровадженню сучасних технологій і інновацій в навчальний процес, щоб студенти були озброєні передовими знаннями та навичками. Готуючи кваліфікованих фахівців, майстри виробничого навчання сприяють розвитку економіки країни, оскільки це допомагає збільшити ефективність та конкурентоспроможність підприємств.

Забезпечення якісної професійної освіти допомагає студентам знаходити кращі робочі місця та збільшувати свій дохід, що впливає на підвищення рівня життя населення.

ТЕМА 3

ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Питання для обговорення семінарського заняття

1. Процес неперервного професійного вдосконалення системи підвищення професійних компетентностей.
2. Система підвищення кваліфікації майстра виробничого навчання неперервної освіти.
3. Поняття професійно-значимих якостей майстра виробничого навчання.

Література: 1, 9, 11, 12, 15, 17, 18.

- 1. Процес неперервного професійного вдосконалення системи підвищення професійних компетентностей.**

Метою професійної підготовки загалом і професійно-практичної підготовки зокрема є розвиток важливих для професійної діяльності здібностей майбутнього фахівця, виховання потреб і мотивів, пов'язаних з професією, формування професійних знань, умінь та навичок. Важливим на сьогодні є знання сучасного стану підготовки майстра виробничого навчання, визначення основних напрямів організаційнометодичного забезпечення, що спрямоване на підвищення професійно-педагогічної компетентності майстра виробничого навчання. Загальну методологію дослідження становлять: концептуальні положення щодо трансформації професійної освіти в умовах інформаційно-технологічних інновацій; розвитку професійної компетентності педагогів у системі післядипломної освіти; розуміння розвитку як цілісного неперервного процесу професійного вдосконалення педагогів.

Значна роль в організації освітнього процесу та якості формування фахової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників належить майстрам виробничого навчання. Діяльність майстра виробничого навчання має певні особливості, які виявляються в подвійному предметі праці, адже він одночасно постає в ролі і педагога, і фахівця виробництва. Кваліфікація педагогічних кадрів у професійних навчальних закладах не завжди відповідає вимогам. Багато майстрів виробничого навчання не мають педагогічної освіти, приходять в освітні установи, попередньо попрацювавши фахівцями на підприємствах різного профілю. Потрапляючи в систему початкової професійної освіти, вони освоюють професію педагога, в основному, покладаючись на свою інтуїцію й самоосвіту. Специфіка діяльності майстра виробничого навчання потребує сформованих професійно важливих якостей і компетенцій, що дають змогу якісно організовувати професійно-практичну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників.

На сьогодні, з урахуванням розвитку технологічних процесів, майстер виробничого навчання повинен знати галузь виробництва та володіти знаннями педагогіки і психології. Діяльність майстра виробничого навчання має певні особливості, які проявляються в подвійному предметі праці: він постає в ролі майстра-педагога і одночасно в ролі майстра-професіонала в напрямі основної спеціальності. Крім того, у сучасному закладі освіти майстер виступає також і як менеджер, організатор навчально-виробничої діяльності своїх вихованців. Тому підвищення вимог до підготовки кваліфікованих робітників сьогодні означає наявність не менш високих вимог до рівня кваліфікації педагогічних працівників, які виховують майбутніх робітників, тобто до майстрів виробничого навчання.

Щоб отримати на виході з освітнього закладу кваліфікованого фахівця, необхідно, щоб рівень професійної компетентності, зокрема педагогічної, майстрів, які працюють з учнями, був досить високим. Крім того, треба враховувати, що закономірним стає збільшення попиту на висококваліфікованих спеціалістів-універсалів, які мають не тільки

спеціалізовану професійну підготовку, але й успішно оволодівають навичками підприємницької та управлінської діяльності. Система професійно педагогічної освіти спрямовується на підготовку педагога з високим рівнем професійної компетентності, що ґрунтується на новітніх досягненнях психолого-педагогічних наук, сучасних спеціальних знаннях певної галузі виробництва; з високим рівнем педагогічної компетентності, критичного мислення, здатності застосовувати наукові надбання на практиці; здатності запроваджувати цінності демократичної, правової держави.

Процес неперервного професійного вдосконалення (НПВ) є важливим компонентом системи підвищення професійних компетентностей та розвитку кадрів в будь-якій сфері. Цей процес передбачає постійне вдосконалення знань, навичок і кваліфікації протягом всього професійного життя. Ось деякі ключові аспекти та принципи системи неперервного професійного вдосконалення:

1. **Спрямованість на потреби.** НПВ має бути орієнтовано на потреби конкретної професії або галузі. Воно повинно відповідати реальним вимогам ринку праці та структурним змінам у галузі.

2. **Планування і оцінка.** Професійний розвиток повинен бути спланованим і систематичним. Це включає в себе визначення мети та цілей вдосконалення, вибір методів навчання і оцінку досягнутого прогресу.

3. **Доступ до ресурсів.** Інфраструктура та ресурси для навчання мають бути доступними для тих, хто бажає навчатися. Це може включати в себе доступ до навчальних матеріалів, викладачів та навчальних закладів.

4. **Активна роль працівника.** Професійний розвиток вимагає активної участі самого працівника. Він має бути готовий визнавати свої потреби у вдосконаленні і відводити час для навчання.

5. **Мультиплікація знань і досвіду.** Важливим аспектом НПВ є можливість обміну знань та досвіду між співробітниками та колегами. Можливість вивчати від інших і поділитися власними знаннями сприяє вдосконаленню.

6. **Фінансова підтримка.** Уряди, підприємства та інші зацікавлені сторони можуть надавати фінансову підтримку для навчання та професійного вдосконалення, зокрема, шляхом стипендій, грантів, фінансування курсів і семінарів тощо.

7. **Сучасні технології.** Використання сучасних технологій, таких як е-навчання, мобільні додатки та онлайн-ресурси, сприяє зручності та доступності навчання.

8. **Сертифікація та визнання.** Закінчення навчальних курсів чи програм НПВ може бути визнано офіційно шляхом видання сертифікатів або інших форм визнання, що допомагає вдосконаленому працівнику в плануванні кар'єри та пошуку нових можливостей.

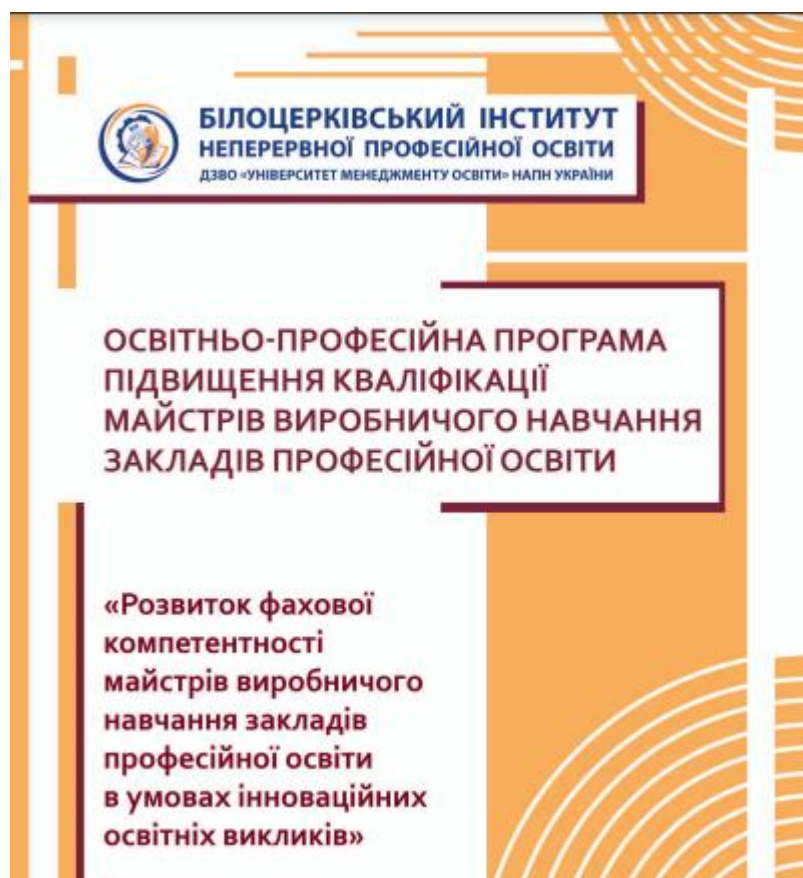
9. **Здібність до адаптації.** Працівники повинні бути готові адаптувати свої знання та навички до змін в сфері своєї діяльності.

10. **Культура навчання.** Організації можуть сприяти культурі навчання, де працівники постійно розвивають свої професійні навички та спільно навчаються з іншими.

Неперервне професійне вдосконалення допомагає забезпечити, що працівники завжди залишаються конкурентоспроможними на ринку праці та готові до викликів сучасного світу.

У сучасних умовах, коли новітні технології домінують у виробництві та ефективність соціально-економічних перетворень значною мірою залежить від інтенсивності інноваційних процесів у найрізноманітніших сферах професійної діяльності, як ніколи раніше стала актуальною потреба у фахівцях з яскраво вираженим творчо-особистісним потенціалом, удосконаленням їхньої професійної підготовки й пошуком нестандартних шляхів реалізації педагогічних умов з метою підвищення професійної якості підготовки майбутніх викладачів практичного навчання. Випускники професійних закладів навчання повинні бути готові працювати в умовах постійного оновлення технічних засобів і технологій виробництва. Випускники мають бути конкурентоспроможними робітниками з високим рівнем професійної компетентності, мобільності, готовності до впровадження нових технологій, здатних до швидкого реагування на запити ринку праці.

2. Система підвищення кваліфікації майстра виробничого навчання неперервної освіти.

Підвищення кваліфікації - вид додаткової професійної освіти, оновлення та поглиблення отриманих раніше професійних знань, вдосконалення ділових якостей працівників, задоволення їх освітніх потреб, пов'язаних з професійно-педагогічною діяльністю. Сучасна система підвищення

кваліфікації професійно-педагогічних працівників являє собою сукупність навчальних закладів різних організаційно-правових форм, що реалізують освітні програми:

- - державні навчальні заклади Міністерства освіти;
- - недержавні:

а) навчально-курсова мережу галузевих підприємств;

б) конкретні підприємства;

- - приватні: навчальні центри всередині підприємства.

Актуальність підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання полягає в необхідності розроблення та реалізації індивідуальної освітньої траєкторії працівників з метою реалізації освітньої політики держави шляхом запровадження інноваційних форм, методів та технологій навчання на засадах андрагогіки, людиноцентризму з урахуванням професійних потреб слухачів, держави та глобалізованого світу.

Результатом підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання є підготовка конкурентоспроможних на ринку освітніх послуг фахівців, які здатні забезпечувати випереджувальність розвитку країни в умовах війни та період повоєнного відновлення, готові виконувати роль консолідаторів нації, активно зреалізовувати освітні проєкти національного масштабу, витримувати конкуренцію на європейському і світовому ринку освітніх послуг тощо.

Професійний розвиток педагогів майстрів виробничого навчання в умовах післядипломної освіти передбачає організацію диференційованого освітнього простору за індивідуальною освітньою траєкторією, запровадження багатоваріантних моделей, форм освіти дорослих, реалізацію інноваційних методологічних підходів, андрагогічних, компетентісно орієнтованих технологій тощо.

Метою підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання закладів професійної освіти є підготовка кваліфікованих і конкурентоспроможних на ринку праці фахівців на засадах компетентісного підходу, здатних до вибору індивідуальної освітньої траєкторії, навчання впродовж життя, розвитку професійної кар'єри, професійної мобільності та швидкої адаптації до змін і розвитку в соціально-культурній сфері, які здобули ключові і фахові компетентності, навичок *hard skills* і *soft skills* з урахуванням їхніх професійних інтересів, здібностей, можливостей, відповідно до державної політики в галузі освіти, вимог роботодавців і ключових стейкхолдерів.

Кінцевий результат підвищення кваліфікації – умотивовані активні здобувачі кваліфікацій, які прагнуть безперервного професійного розвитку, самореалізації і кар'єрного зростання:

- цілісна особистість (усебічно розвинена, здатна до вибору індивідуальної освітньої траєкторії, навчання впродовж життя шляхом

формальної, неформальної та інформальної освіти, розвитку професійної кар'єри, підприємництва та самозайнятості);

- фахівець (конкурентоздатний на ринку праці професіонал, яка набуває ключових, професійних і загальнопрофесійних компетентностей відповідно до власних інтересів, здібностей, можливостей, потреб економіки та суспільства);

- відповідальний громадянин (успішна особистість з активною громадянською позицією, морально-етичними якостями, відповідальна за результати власної діяльності задля сталого розвитку).

Для безперервного здобуття професійних кваліфікацій упродовж життя, поєднання навчання на виробництві, у закладах професійної та вищої освіти всіх типів та форм підпорядкування, визнання професійних кваліфікацій передбачено створення єдиного освітнього простору професійної освіти і навчання.

Система підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання у контексті неперервної освіти включає в себе різноманітні методи і підходи, спрямовані на постійне покращення їхніх професійних навичок і компетенцій. Нижче наведено деякі важливі аспекти цієї системи:

1. Планування і оцінка. Майстри виробничого навчання повинні мати індивідуальні плани підвищення кваліфікації, які відповідають їхнім потребам та цілям. Плани повинні включати в себе конкретні курси, тренінги, семінари та інші форми навчання. Після завершення навчання важливо оцінити досягнутий прогрес і визначити, чи були досягнуті цілі.

2. Підвищення кваліфікації на робочому місці. Майстри можуть здобувати додатковий досвід і навички в процесі роботи. Це може включати участь в проектах з впровадження нових технологій або методів, співпрацю з експертами та стажування на робочих місцях.

3. Е-навчання. Використання онлайн-курсів та електронних ресурсів для навчання і самонавчання може бути ефективним способом підвищення кваліфікації. Майстри можуть мати доступ до цифрових навчальних матеріалів і курсів, які дозволяють вивчати новий матеріал в зручний час і місці.

4. Участь в професійних асоціаціях і об'єднаннях. Майстри можуть приєднатися до професійних об'єднань та асоціацій, які надають можливість участі в семінарах, конференціях та інших заходах, що сприяють підвищенню кваліфікації.

5. Участь у програмах менторства і співробітництва. Майстри можуть брати участь у програмах менторства, де досвідчені колеги допомагають їм вдосконалювати свої навички. Співробітництво з іншими професіоналами може призвести до обміну знань та вмінь.

6. Сертифікація і визнання. Завершення курсів та програм підвищення кваліфікації може призвести до отримання сертифікатів і інших форм визнання, що підтверджують нові навички та компетенції.

7. Адаптивність і гнучкість. Майстри повинні бути готові до адаптації до змін в їхній галузі та навчання нових технологій та методів.

8. Фінансова підтримка. Важливо, щоб майстри мали доступ до фінансової підтримки для покриття витрат на навчання і підвищення кваліфікації.

Система неперервного підвищення кваліфікації для майстрів виробничого навчання допомагає їм залишатися актуальними та конкурентоспроможними у своїй галузі та вносити цінний внесок у професійний розвиток і підвищення якості професійної освіти.

Майстри можуть постійно розвивати свої навички і компетенції, що дозволяє їм зростати в професійному плані та займати важливі позиції у своїй галузі. Оновлені знання і навички допомагають майстрам виробничого навчання виконувати свої обов'язки більш ефективно та ефективно. Майстри з актуальними знаннями про сучасні технології та методи можуть бути мотивовані впроваджувати інновації у процес навчання і виробництва.

Майстри, які постійно вдосконалюються, можуть вносити цінний внесок у покращення програми професійної освіти та методів навчання. Система неперервного підвищення кваліфікації допомагає майстрам виробничого навчання відповідати змінам на ринку праці та підготувати студентів до актуальних вимог роботодавців. Можливість постійно навчатися та розвиватися може зробити професію майстра виробничого навчання більш привабливою для молоді, що сприяє збільшенню кадрового потенціалу.

Отже, система неперервного підвищення кваліфікації є важливим інструментом для підтримки розвитку майстрів виробничого навчання та забезпечення якості професійної освіти. Вона дозволяє майстрам залишатися у центрі сучасних тенденцій та внесення цінного внеску у свою галузь.

3. Поняття професійно-значимих якостей майстра виробничого навчання.

Майстер виробничого навчання - [педагогічна](#) спеціалізація, сутність якої полягає у навчанні слухачів практичним навичкам їхньої майбутньої професії, а також сприянні загальнопедагогічній функції багатостороннього розвитку особистості. Викладають у професійних [ліцєях](#), [училищах](#), [коледжах](#), [технікумах](#), навчально-виробничих комбінатах, на станціях технічної творчості, у шкільних майстернях і кабінетах праці, у центрах дозвілля, у навчальних центрах, на курсах професійного навчання, на підприємствах швейної, [харчової](#), [хімічної](#) й ін. промисловості, на виробництві.

Грунтуючись на розумінні особистості в рамках особистісно-діяльнісного підходу, можна спроектувати структуру особистості педагога, виходячи із специфіки його професійно-педагогічної діяльності, з огляду на взаємозв'язок між структурою особистості і її діяльністю.

Виділення спрямованості, компетентності і здібностей як професійно значущих якостей викладача, майстра виробничого навчання багато в чому диктується специфікою професійно-педагогічної діяльності. Завдяки тому, що педагог має саме ці якості, він, на думку психологів, забезпечує свою конкурентоспроможність, професійну мобільність, більш високу результативність і продуктивність професійно-педагогічної діяльності. Високий

рівень розвитку виділених якостей багато в чому сприяє професійному зростанню, підвищенню кваліфікації і розвитку професійної кар'єри.

Професійно-педагогічна професія пред'являє досить високі вимоги до педагога професійної школи в силу того, що виділені нами професійно значущі якості дуже серйозно впливають на процес його професійного становлення.

Професійно-значущі якості майстра виробничого навчання визначаються їхнім внеском у підготовку студентів, управлінням навчальним процесом та впливом на розвиток професійної освіти. Ось деякі поняття професійно-значущих якостей майстра виробничого навчання:

1. **Знання та компетенції.** Майстр повинен мати глибокі знання у своїй галузі та компетентність у викладанні студентів. Це включає в себе розуміння сучасних технологій, методів та практик.

2. **Комунікаційні навички.** Майстр повинен бути відмінним комунікатором, який може чітко пояснити складні концепції та інструкції студентам. Вміння слухати і розуміти студентів також важливі.

3. **Педагогічні навички.** Майстр повинен розуміти принципи навчання та мати навички планування та викладання уроків, оцінки студентів та створення навчальних матеріалів.

4. **Мотивація та відданість.** Майстр повинен бути мотивованим і відданим своїй роботі та студентам. Ця якість може впливати на стимулювання студентів до власного професійного росту.

5. **Лідерські якості.** Майстр може відігравати роль лідера в навчальному процесі, допомагаючи студентам розвивати власні навички та бути мотивованими до досягнення успіху.

6. **Спроможність співпраці.** Майстр повинен бути здатний працювати в команді та співпрацювати з іншими викладачами, а також з представниками галузі та підприємствами.

7. **Аналітичні навички.** Майстр повинен бути здатний аналізувати та оцінювати результати навчання, ідентифікувати сильні та слабкі сторони студентів та вносити зміни у навчальні програми.

8. **Гнучкість та адаптивність.** Майстр повинен бути готовим до адаптації до змін в галузі та сучасних вимог ринку праці.

9. **Етичність та професійність.** Майстр повинен дотримуватися високих стандартів етики та професіоналізму у своїй роботі та стосунках зі студентами та колегами.

10. **Стресостійкість.** У ролі майстра виробничого навчання можуть виникати стресові ситуації, і майстр повинен бути здатний ефективно керувати ними та залишатися спокійним.

Ці якості допомагають майстрам виробничого навчання впливати на професійний розвиток студентів, забезпечуючи їхню успішність у навчанні та підготовці до ринку праці. Вони грають важливу роль у підвищенні якості професійної освіти та розвитку галузей виробничого навчання.

5. ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 2 ВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Рекомендовані питання для обговорення

1. Проблеми розвитку педагогічної майстерності майстрів виробничого навчання.
2. Основні завдання майстра виробничого навчання та концепція професійної освіти України.
3. Підготовка майстра виробничого навчання в контексті євроінтеграції освіти.

Література: 1, 3, 6, 14, 16, 19.

ТЕМА 3 ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Рекомендовані питання для обговорення

1. Процес неперервного професійного вдосконалення системи підвищення професійних компетентностей.
2. Система підвищення кваліфікації майстра виробничого навчання неперервної освіти.
3. Поняття професійно-значимих якостей майстра виробничого навчання.

Література: 1, 9, 11, 12, 15, 17, 18.

Завдання до семінарського заняття

1. Опрацювати теоретичний матеріал з тематики питань семінарських занять та дати відповіді на питання для самоконтролю до теми 2 та 3.
2. Підібрати теми рефератів виходячи з інформації наведеної у презентації до теми 2 та 3.
3. Реферат повинен включати наступні елементи: постановку проблеми, аналіз ситуації у відповідності до обраної теми, висунення гіпотези по даній

теми та її оцінку відповідності реальній ситуації. Прогноз можливого розвитку подій у період повоєнного відновлення України.

6. ПРОБЛЕМНО-ПОШУКОВІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧА

Питання для самоконтролю до теми 1

1. Розкрийте поняття «Професійно-педагогічна» діяльність.
2. Яка мета професійно-педагогічної діяльності?
3. Виділіть ступені професійного становлення педагога професійного навчання.
4. У чому полягає результат професійно-педагогічної діяльності?
5. У чому полягає специфіка професійно-педагогічної діяльності майстра виробничого навчання?
6. Розкрийте зміст професійно-педагогічної діяльності викладача початкової професійної школи.
7. Як Ви розумієте поняття «технологічна культура педагога»?
8. Проаналізуйте професійну діяльність майстра виробничого навчання професійно-технічного навчального закладу.

Питання для самоконтролю до теми 2

1. Які передумови виникнення наукової категорії «педагогічна майстерність».
2. Які етапи розвитку наукового знання з розвитку та формування педагогічної майстерності.
3. Які існують проблеми розвитку педагогічної майстерності майстрів виробничого навчання?
4. Які Ви знаєте завдання майстра виробничого навчання?
5. Які Вам відомі принципи професійної освіти?
6. Як можна тлумачити поняття «інновація» в освіті на Ваш погляд?
7. Яка мета впровадження Національної рамки кваліфікацій?
8. Визначте зміст поняття «інтегральна компетентність».

Питання для самоконтролю до теми 3

1. Дайте визначення поняття «педагогічна культура педагога професійної школи».
2. Які базові компоненти педагогічної культури педагога професійної школи?
3. Які способи підвищення педагогічної культури?

4. Охарактеризуйте практичний компонент педагогічної культури.
5. Розкрийте взаємозв'язок загальної та педагогічної культури педагога професійного навчання.
6. Як відбувається процес навчання та підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання професійної освіти після введення військового стану?

7. КОМПЛЕКС ПРАКТИЧНИХ (ТЕСТОВИХ) ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Майстер виробничого навчання – це:

- а) педагогічна спеціалізація, сутність якої полягає у навчанні учнів(слухачів) практичним навичкам їхньої майбутньої професії, а також сприянні загальнопедагогічній функції багатостороннього розвитку особистості;
- б) керівна позиція в адміністрації школи, керівник середньої ланки;
- в) співробітники
- г) система принципів, норм і способів організації побудови теоретичної і практичної діяльності.

2. Зміст і порядок підготовки майстра до заняття залежить від:

- а) періоду навчання;
- б) змісту навчального матеріалу;
- в) досвіду майстра;
- г) складу групи;
- д) всі відповіді вірні.

3. Виробниче навчання має характерні особливості. Його основу становлять:

- а) загальноосвітні;
- б) загальнотехнічні та спеціальні знання;
- в) професійні вміння та навички;
- г) усі відповіді вірні

4. Які такі типи закладів вищої освіти забезпечують професійну освіту?

- а) Університет, академія, інститут;
- б) Університет, академія, інститут, коледж;
- в) Університет, інститут, коледж;
- г) немає жодної правильної відповіді.

5. Виховна функція педагога означає:

- а) формувати необхідні якості особистості;
- б) управляти пізнавальною діяльністю школярів;
- в) передавати учням знання;
- г) створювати сприятливі умови для розвитку особистості дитини;
- д) налагоджувати співпрацю з громадськістю.

6. Уміння говорити правильно й виразно, уміння жестом, мімікою, поглядом виразити свої почуття й ставлення, уміння управляти своїм психічним станом, бачити себе зі сторони – це:

- а) педагогічна компетентність;
- б) педагогічна майстерність;
- в) педагогічна техніка;
- г) стиль педагогічного спілкування;
- д) педагогічний імідж.

7. У процесі опанування педагогічною майстерністю виокремлюють такі рівні:

- а) низький, базовий, елементарний;
- б) низький, середній, високий;
- в) елементарний, базовий, досконалий, творчий;
- г) примітивний, базовий, досконалий;
- д) початковий, середній, старший.

8. Самонавіювання - це:

- а) висловлення задоволення собою від досягнутого успіху;
- б) процес доведення собі необхідності формування певних рис чи якостей особистості, обов'язкових для досягнення мети діяльності;
- в) веління самому собі;
- г) свідоме самостійне регулювання особистістю своєї поведінки, її мотивів і спонукань на основі виявлення відхилень від загальноприйнятих вимог у думках, вчинках, діях;
- д) психічний вплив людини на саму себе, вироблення нових установок, психічних станів шляхом постійного повторення словесних формул.

9. Основними структурними компонентами педагогічної компетентності є:

- а) всі відповіді правильні;
- б) особистісні якості педагога;
- в) практичні вміння;
- г) теоретичні педагогічні знання;
- д) немає правильної відповіді.

10. Що не входить до структури педагогічної діяльності?

- а) проєктувальна діяльність;
- б) організаційна діяльність;
- в) комунікативна діяльність;
- г) ігрова діяльність;
- д) конструктивна діяльність.

11. Основними структурними компонентами педагогічної компетентності є:

- а) особистісні якості педагога
- б) всі відповіді правильні;
- в) теоретичні педагогічні знання;
- г) практичні вміння;
- д) немає правильної відповіді.

12. Цілями самовиховання є:

- а) досягнення згоди із самим собою;
- б) усі відповіді правильні;
- в) досягнення гармонії з найближчим оточенням;
- г) усунення поганих звичок;
- д) формування позитивних рис характеру.

8. ГЛОСАРІЙ КЛЮЧОВИХ СЛІВ

Майстер виробничого навчання - педагогічна спеціалізація, сутність якої полягає у навчанні слухачів практичним навичкам їхньої майбутньої професії, а також сприянні загально-педагогічній функції багатостороннього розвитку особистості.

Методологічний підхід – це стратегічний напрям, який визначає всі компоненти системи навчання: його цілі, завдання, зміст, шляхи і способи їх досягнення, діяльність учителя й учня тощо.

Професійна компетентність – це базова характеристика діяльності спеціаліста; вона включає як змістовий (знання), так і процесуальний (уміння) компоненти і має головні суттєві ознаки, а саме: мобільність знань, гнучкість методів професійної діяльності і критичність мислення.

Професійний розвиток педагогічного працівника - це свідомий, цілеспрямований процес підвищення рівня своєї професійної компетентності й розвитку професійно-значущих якостей відповідно до зовнішніх соціальних вимог, умов професійної діяльності та власної програми розвитку.

Методи виробничого навчання – способи спільної діяльності майстра виробничого навчання і учнів, завдяки яким досягається засвоєння учнями певних знань, виробничих професійних умінь і навичок, оволодіння професійною майстерністю, розумовий і фізичний розвиток.

Методична компетентність майстра виробничого навчання – інтегрована характеристика фахівця, яка відображає рівень володіння методичними знаннями, вміннями та навичками організаційно-методичної діяльності, характер і зміст досвіду вирішення практичних завдань з методики навчально-виробничого процесу, потенційні можливості та практичну реалізацію самоосвіти з методики професійного навчання учнів професійно-технічних навчальних закладів відповідного профілю.

Методологія – шлях, спосіб пізнання і вчення – система принципів, норм і способів організації побудови теоретичної і практичної діяльності, а також вчення про шляхи досягнення істинного значення і оптимального практичного ефекту.

Науково-методичний супровід розвитку методичної компетентності майстрів виробничого навчання – комплекс взаємопов'язаних цілеспрямованих дій, заходів, які спрямовані на надання всебічної допомоги майстру виробничого навчання у вирішенні методичних утруднень, які сприяють розвиткові його методичної компетентності та самовизначенню протягом його педагогічної діяльності.

Розвиток методичної компетентності майстра виробничого навчання – цілеспрямований динамічний процес якісних змін у рівні методичної компетентності, враховуючи вплив аспектів неперервної освіти майстра виробничого навчання.

Самоосвіта майстра виробничого навчання – самостійна пізнавальна діяльність майстра виробничого навчання, яка визначається внутрішньою мотивацією, високим рівнем самоконтролю, самоорганізацією праці.

Підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів професійної освіти – складна соціальна система, яка має на меті вдосконалення та розвиток професійно-педагогічної компетентності шляхом опанування сучасних освітніх технологій, методик загальної та професійної педагогіки, психології, а також ознайомлення із сучасним устаткуванням, обладнанням, технікою, прогресивними методами організації праці, необхідними для здійснення якісної підготовки кваліфікованих робітників.

Технологічна культура – це універсальна культура, що визначає світогляд і саморозуміння сучасної людини. При цьому під універсальними культурами ми розуміємо системи епістемічних принципів, характерних для певної епохи й певних рівнів розвитку наукових знань і технічних засобів.

Компетентнісний підхід – одна з провідних доктрин особистісно-діяльнісної парадигми професійної освіти. Основною метою освіти в рамках

компетентнісного підходу є формування і розвиток у особистості такої інтегральної її характеристики, як компетентність.

Компетентність – інтегральна системна характеристика особистості, здатність людини завдяки наявності у неї певних знань, умінь, досвіду й інших когнітивних та абілітивних якостей ефективно діяти у певній галузі, досягаючи позитивних результатів.

Комунікація – взаємозв'язок суб'єктів із метою передавання інформації, узгодження дій, спільної діяльності.

Мотивація - фіксування уваги учнів на навчальній проблемі і викликання їх інтересу до обговорюваної теми.

Навички – дії, які характеризуються високою мірою засвоєння, спроможність у процесі цілеспрямованої діяльності виконувати частину дій автоматично.

Навчальна технологія – послідовність дій, що становлять у сукупності цілісну дидактичну систему, реалізація якої у педагогічній практиці призводить до досягнення гарантованих цілей навчання й виховання.

Інновації в освіті – процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно нового стану.

Інноваційне навчання - процес навчання, що орієнтований на формування готовності особистості до змін у соціумі, сприяє підвищенню соціально-адаптаційних можливостей учнів.

Інноваційний урок – заняття, що орієнтоване на засвоєння умінь та навичок за певною професією; мотивацію учнів до оволодіння професійними знаннями, уміннями та навичками за допомогою нових форм організації навчальної діяльності та впровадження сучасних технологій навчання; чіткої цілеспрямованості уроку на формування професійно-важливих якостей особистості та здібностей до саморозвитку через діяльнісно-компетентнісний підхід.

Інноваційна освітня діяльність передбачає розвиток творчого потенціалу педагога, вона стосується не лише створення та поширення новизни, а й зміни у способі діяльності, стилі мислення особистості.

Інформаційне освітнє середовище – системно організована навчальним закладом сукупність організаційно-педагогічних, дидактико-психологічних, комунікаційних та програмних заходів і засобів цілеспрямованого культурного, духовного і соціального розвитку особистості.

Комунікація – взаємозв'язок суб'єктів із метою передавання інформації, узгодження дій, спільної діяльності.

9. КОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ ПУНКТ

За консультаціями чи уточненнями окремих питань електронного курсу можна звернутися до викладача Герасименко Юлії Сергіївни за електронною поштою gerasimenkou04@gmail.com або у вайбер за номером +38-050-597-25-49.

10. ЦИФРОВА БІБЛІОТЕКА

1. Професійний стандарт «Майстер виробничого навчання» (наказ Міністерства економіки України від 17 серпня 2021 року, № 430-21). [Електронний ресурс] Режим доступу: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/346-430_majster_virobnicogo_navcanna.pdf.

2. Освітньо-професійна програма підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання закладів професійної освіти «Розвиток фахової компетентності майстрів виробничого навчання закладів професійної освіти в умовах інноваційних освітніх викликів». Вікторія Сидоренко, Олена Юденкова, Світлана Шевчук. Біла Церква, 2023. 78 с. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://surl.li/meodn>

3. Заславська С. І. Сучасний урок виробничого навчання : методичні рекомендації / С.І. Заславська. – Біла Церква : БІНПО УМО, 2016. 41 с. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://surl.li/meoeg>

4. Бричок Б.П. Сутність педагогічної культури викладача ВНЗ. Педагогічний дискурс : зб. наук. праць. Хмельницький : ХГПА, 2007. Вип. 2. С. 29-31. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/peddysk_2007_2_8

5. Гаргін В. Технологічна культура як структурний компонент професійно-педагогічної культури вчителя трудового навчання. Технологічна освіта: досвід, перспективи, проблеми. 2009. № 3-4. С. 44–52.

6. Джевага Г. Формування технологічної культури студентів в процесі технічного моделювання. Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2012. Вип. 6 (Ч. 1). С. 102-106. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2012_6%281%29_17

7. Ковальчук В.І. Зміст та структура педагогічної майстерності майстра виробничого навчання ПТНЗ. [Електронний ресурс] Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/1778/1/Kovalchuk_V.pdf.

8. Комісарова Л.О. Розвиток технологічної культури майстрів виробничого навчання професійно-технічних навчальних закладів швейного профілю : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Л.О. Комісарова; НАПН України, Ін-т проф.-техн. освіти. К., 2012. 20 с.

9. Лола В.Г. Формування технологічної культури майбутніх учителів трудового навчання: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / В.Г. Лола; Терноп. держ. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Т., 2003. 19 с.

10. Моштук В.В. Сутність поняття «проектно-технологічна культура» та її основні структурні компоненти. Технологічна освіта: досвід, перспективи, проблеми. 2011. № 2. С. 204-211.

11. Пехота О. Формування технологічної культури сучасного викладача як складової його педагогічної майстерності. Естетика і етика педагогічної дії. 2012. Вип. 3. С. 165-180.

12. Пилипенко С.Г. Трансформація культури в умовах глобалізації: філософсько-антропологічний вимір [Текст] : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.04 / Пилипенко Світлана Григорівна; Харк. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. Х., 2012. 18 с.

13. Радкевич В. Інноваційні процеси у сучасній професійній школі. Професійно-технічна освіта. 2005. № 1. С. 9-11.

14. Радкевич В.О. Теоретичні і методичні засади професійного навчання у закладах профтехосвіти художнього профілю : монографія / В.О. Радкевич; за ред. Н.Г. Ничкало. К.: УкрІНТЕІ, 2010. 420 с.

15. Юрженко В. В. «Культура» і «цивілізація»: позиціонування понять у відношенні до змісту освітньої галузі «Технологія» (методологічний аспект). [Електронний ресурс] Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vchdpu/ped/2011_90/Yurzhen.pdf.

16. Зязюн І.А. Філософія педагогічної дії: монографія. Черкаси: Вид. від ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2008. 608 с.

17. Ільчук В.В. Педагогічні умови професійного саморозвитку викладачів фахових дисциплін у вищих аграрних навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Вінницький держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. Вінниця, 2016. 254 с.

18. Курлянд З.Н. Формування професійної усталеності викладача вищої школи. Проблеми розвитку педагогіки вищої школи в ХХІ столітті: теорія і практика. Одеса, 2002. С. 17-24.

19. Гедиш О.М. Проблема розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання у післядипломній педагогічній освіті. Вісник післядипломної освіти. 2012. №. 7. С. 50-55.

20. Максимова Н. А. Система формирования технологической культуры учителя. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/sistemaformirovaniya-tehnologicheskoy-kultury-uchitelya/>